

Klager og klager, men vinner oppdragene

De etablerte mellomstore og største entreprenørene rapporterer om sterk konkurranse om infrastrukturkontrakter. Likevel vinner de anbudskonkurranser gang på gang. De gamle er tydeligvis fortsatt eldst, så hva er det de klager for?

Jan Erik Duvholt, Knut Arne Follinglo og Ola Lædre
 Institutt for bygg, anlegg og transport

Vinner oppdrag

Det kommer stadig nye entreprenører inn på det norske markedet. De offentlige byggherrene har jobbet for å tiltrekke flere tilbydere til sine nåværende og fremtidige prosjekter. Hvordan går det så med tildelingene av oppdrag? Dette har vært tema for en masteroppgave som analyserer hvilke etablerte og nye entreprenører som konkurrerer om infrastrukturkontraktene, hvem som får dem og hvordan byggherrene bør legge til rette for sunn konkurranse i fremtiden.

Analysen har vært begrenset til kontrakter med verdi over 400 millioner kroner. For perioden 2009-2010 var det totalt to entreprenører vi karakteriserer som nye, ettersom at de ikke hadde gjennomført prosjekter i det norske markedet tidligere og ga anbud for første gang. I 2014-2015 var det 17 nye entreprenører som konkurrerte i det samme segmentet. Som tabellen viser, er det mer enn antallet nye entreprenører som har økt. I 2009-2010 var det totalt 13 tildelte kontrakter med verdi over 400 MNOK, mens i 2014-2015 var dette antallet 27.

Foto: Statens vegvesen

Rundt 40 % av de nye entreprenørene kommer opprinnelig fra Italia og Spania. Den økonomiske situasjonen i disse to landene er blant de mest sårbare i hele Europa. Den sårbare økonomien i hjemmemarkedene fører til lite aktivitet og at de må se etter muligheter i andre markeder. Norge er attraktivt med et betalingsdyktig infrastrukturmarked, lav politisk risiko og lovnad om store fremtidige investeringer.

Anbudsprotokoller fra både Jernbaneverket og Statens vegvesen viser at de etablerte entreprenørene fortsatt klarer seg bra i kampen om de største kontraktene. Deres Follobanen holdes utenfor, så vant de etablerte entreprenørene 74 % av kontraktene over 400 MNOK i perioden fra 2009 til 2015. Dersom Follobanen inkluderes, så vant de etablerte entrepre-

nørene 63 % av kontraktene. Kort sagt: majoriteten av oppdrag tilfaller fremdeles etablerte entreprenører.

Klager likevel

De etablerte entreprenørene vinner altså – så hva er det de klager for? De store investeringene i infrastruktur fører til utfordringer. De offentlige byggherrene utlyser større kontrakter enn før, og Follobaneprosjektet har for eksempel innslag av totalentrepriser og tunnelboremaskiner (TBM). Noen byggherrer bruker ressurser, etter kontraktsignering med ulike nye entreprenører, på å gå gjennom nødvendige sertifikater og godkjenninger samt hvilke underentreprenører som hadde et godt rykte i bransjen før oppstart. Det er åpenbart en fornuftig tilnærming, men de etablerte opplever denne

praksisen som en de facto skjevinformering. En enda mer fornuftig tilnærming ville trolig være å gi samtlige entreprenører samme informasjon. De etablerte klager også på at de nye blir for lite kontrollert på blant annet tariff lønn, pendlertillegg og lærlingordninger. Dersom de nye og de etablerte entreprenørene får en ulik mengde informasjon og møter forskjellige rammebetingelser, så skjer ikke konkurransen på like vilkår.

Det er sunt med konkurranse i et marked og at nye entreprenører prøver å etablere seg her. De offentlige byggherrene bør sørge for at fremtidige utlysninger er forutsigbare, at det er en jevn overgang fra mindre utførelsesentrepriser til store totalentrepriser og at tilbyderne møter like vilkår for blant annet tariff lønn, pendlertillegg og lærlingordninger. Selv om de nye entreprenørene har tatt samtlige av de største kontraktene på Follobanen, så vinner de etablerte fortsatt kontrakter og er konkurransedyktige. Det er dog viktig at de etablerte opplever endringene som forutsigbare og at konkurransen om kontraktene skjer på like vilkår.

ÅR	KONTRAKTER OVER 400 MNOK	NYE ENTREPRENØRER SOM KONKURRERER OM DISSE KONTRAKTENE	ETABLERTE ENTREPRENØRER SOM KONKURRERER OM DISSE KONTRAKTENE
2009-2010	13	3	10
2014-2015	27	17	13
Prosentvis økning	108 %	467 %	30 %

TABELL. Infrastrukturmarkedet har fått både flere store prosjekter og flere nye entreprenører.